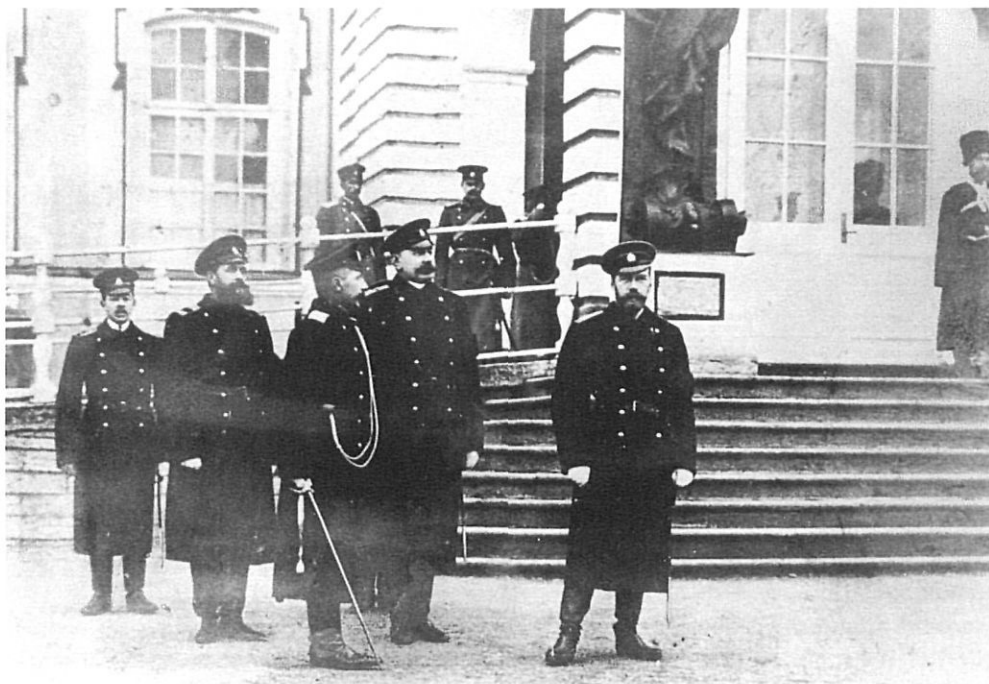

ARXIU DE CAP ROIG

Nicolau Woevodsky (segon per la dreta), pare del fundador de Cap Roig, amb el darrer tsar de Rússia, Nicolau II (primer per la dreta en primer terme), al peu de les escales del Palau d'Hivern de Sant Petersburg, un indret emblemàtic en el procés de la Revolució russa.

Els Woevodsky: de Sant Petersburg a Cap Roig

Josep Víctor Gay

El 46 per cent dels russos acceptarien una restauració de la monarquia, mentre que un altre 44,3 en serien contraris (la resta no es manifesta).

Aquestes dades corresponen a una enquesta feta pel Centre Internacional de Recerques Sociològiques amb seu a Moscou, portada a terme la tardor de 1994, entre 4.750 enquestats i amb l'afegit d'un subgrup específic: 120 religiosos ortodoxos, detall molt important com veurem.

Els partidaris del retorn monàrquic es decanten bàsicament per «l'antiga dinastia», és a dir: els Romanov.

El darrer tsar de l'esmentada família va ser Nicolau II, mort, amb la seva família, a Ekaterimburg, una població situada en els límits de la Rússia europea amb l'asiàtica, la nit del 16 al 17 de juliol de 1918. Els Romanov regnaven en aquell immens territori des de 1613 (Miquel III). Després d'una espècie de concili amb la «benedicció» de l'Església ortodoxa. La monarquia russa s'ha caracteritzat, entre d'altres detalls, per la mort violenta

dels seus titulars; sis dels 19 sobirans de la dinastia Romanov, van ser assassinats o destronats. I no incloem l'esposa i els fills del darrer tsar, també afusellats pels bolxevics amb l'emperador, en la data i llocs esmentats.

La nova situació política i social que es viu actualment a Rússia ha desvetllat aquests sentiments monàrquics que, malgrat els 70 anys de comunisme, sembla que es van mantenir vius en la població, com assenyala l'enquesta que hem utilitzat. El mateix document assenyala igualment que un 52,2 per cent dels que es mostren favorables al sistema monàrquic aposten per «un model constitucional limitat pel parlament (Duma)»; un altre 27,9 es decanta per un model «purament simbòlic, a l'estil anglès»; malgrat tot, un 6,5% acceptaria una «monarquia absoluta».

Ens hem permès aquesta referència actual per situar-nos a l'entorn d'un personatge directament vinculat a casa nostra i també amb la família imperial Romanov. Es tracta de Nicolau Woevodsky, el creador, juntament amb la seva esposa, Dorothy Webster,

d'una de les peces claus per entendre el veritable sentit de la Costa Brava, o d'un model que hauríem pogut tenir i que no sempre s'ha aconseguit: aquest model no és altre que el conjunt de Cap Roig, a Calella de Palafrugell, actualment propietat de la Caixa de Girona.

Els Woevodsky de Sant Petersburg

L'any 1975 moria al seu castell de Cap Roig el coronel Nicolau Woevodsky i en aquest lloc reposen les seves despulles (també les de la seva esposa). El «rus», com era conegut a la costa, havia nascut, l'any 1888, segons sembla a Sant Petersburg, seu de la cort tsarista. En aquell moment el futur emperador tenia vint anys.

La família Woevodsky formava part de l'elit imperial. L'hereu del tron, que succeiria el seu germà, Alexandre III (que va regnar entre 1881 i 1894), estava molt lligat als Woevodsky i seria el padrí del nen que rebria el seu nom, tradició que es mantingué en les dues següents generacions. L'any 1964 va néixer, als Estats Units, Nicolau John Woevodsky, que en el 1985 va visitar Cap Roig i es va fer càrrec de cinc caixes amb objectes familiars, documentació i cartes personals del seu avi. Les caixes havien estat lacrades, però que sapiguem no hi havia un inventari públic del seu contingut.

Hem pogut esbrinar, de tota manera, alguns detalls que confirmen aquesta estreta vinculació dels Woevodsky amb la família imperial, més enllà dels successius Nicolau (fins a quatre generacions en les quals l'hereu rebria aquest patronímic). La relació es manifesta en dos aspectes importants: els càrrecs de confiança i la carrera militar. El pare del fundador de Cap Roig va ser, almenys en dos moments, Ministre de Marina del tsar Alexandre III i també governador de Finlàndia. Aquest territori (de superfície semblant a la de l'Estat espanyol) havia estat incorporat per la força de les armes i el càrrec de Governador

Els germans Woevodsky en la seva etapa de cadets de l'Acadèmia Militar Imperial russa. Nicolau, el creador de Cap Roig és el segon per l'esquerra. Tots els altres moririen en combat en el decurs de la Gran Guerra (1914-1917, en el cas de Rússia) o en la Guerra Civil que esclatà després.

corresponia a la màxima autoritat, dependent directament de l'emperador. Precisament el sentit autocràtic de Nicolau II va refermar aquesta situació. Va decretar que l'idioma rus seria l'únic vigent a Finlàndia. La resposta seria una revolta sagnant i un atemptat mortal contra el Governador (que ja no era Nicolau Woevodsky). Finlàndia recuperaria la sobirania, els anys de la revolució russa i no pas per generositat dels bolxevics; va ser fruit de la lluita dels finesos, ajudats, cal dir-ho, pels alemanys, per afeblir els seus tradicionals enemics de l'Est.

Tornem als Woevodsky. La tradició assenyalava que els barons de la família s'havien de dedicar a la carrera militar.

A Cap Roig hem pogut treballar fent aquest seguiment dels «russos», com eren coneguts popularment el matrimoni Woevodsky-Webster, per gentilesa de la Caixa de Girona que ha guardat curiosament el conjunt del castell, el seu contingut i els jardins. En veure unes fotografies familiars dels fundadors d'aquest recinte vam identificar, en una d'elles, el pare del coronel (el Ministre i Governador de Finlàndia), al costat de Nicolau II. L'escenari es

coneix també perfectament: el Palau d'Hivern de Sant Petersburg, escenari de la revolució de 1905 (la fotografia es va fer propera a aquest moment). És un testimoni gràfic que evidencia aquesta relació amb la família imperial.

Els «nois» Woevodsky van complir fidelment les tradicions familiars. En tenim un altre testimoni gràfic al mateix arxiu de Cap Roig: els quatre germans vestits amb els uniformes de cadets de l'Acadèmia Militar de Sant Petersburg. Crida l'atenció la gran semblança entre els germans. Aquest fet molt propi de l'època es deu, d'una banda, a les arrels familiars i s'accentua amb els pentinats i altres elements capilars i facials, bigotis en el cas que ens ocupa. El fundador de Cap Roig és el personatge situat al centre de la fotografia. Era, com assenyalarem, un costum, especialment entre les famílies de la cort. El Tsar va cultivar l'esmentat costum amb relació al seu cosí, el rei Jordi V d'Anglaterra, amb el que tenia una gran semblança física.

Els Woevodsky i la marina imperial russa

Voldríem parar atenció en un aspecte que relaciona encara més la família Woevodsky amb els esdeveniments revolucionaris que suposarien la tràgica fi de la família Romanov: la Marina imperial.

Nicolau II, com abans el seu germà, van treballar per dotar al seu país d'una flota de guerra que fes respectar Rússia. Malgrat no tenir colònies a ultramar, l'enorme territori de l'imperi feia que s'estengués per les costes dels oceans Àrtic i Pacífic i els mars Negre i Bàltic. Tampoc s'ha d'oblidar el prestigi que suposava tenir una flota que pogués donar suport a les posicions polítiques de l'imperi del Tsar.

Aquesta flota es nodria d'elements humans de tres procedències: els oficials i en general els comandaments, la

noblesa, els mariners de lleva i els professionals que signaven contractes per anyades. Un i altre d'aquests dos darrers elements procedien, evidentment, del poble i dels estrats inicials del proletariat rus. És especialment en l'element dels professionals que cal cercar les arrels revolucionàries dels soviets.

Les condicions de vida dels mariners en els vaixells de guerra d'aquells moments (darreries del segle XIX i primers anys del XX) eren molt dures. S'utilitzava el carbó com a combustible bàsic que fogners i mariners havien d'entrar a cops de pala. Els cois de les tripulacions eren inferiors al nombre del personal (es dormia per torns), apilonats a les sentines mancades de ventilació i amb un règim alimentari molt precari. La guerra amb el Japó, l'any 1905, va ser un fracàs per la marina russa, derrotada pels moderns conceptes de l'estratègia naval de l'almirall japonès, Tojo. Aquesta derrota de la flota russa és fruit també d'uns oficials ineptes i unes tripulacions desmoralitzades.

El malestar entre els mariners s'agreuja. L'episodi de la revolta del vaixell «Potemkin» a les costes d'Odessa, que ha mitificat en el cinema Sergei Eisenstein, és una mostra d'aquesta situació (com ja ho havia estat la del creuer «Aurora») i que provocarà la marxa sobre el Palau d'Hivern amb la mort, per part dels cosacs de la guàrdia imperial, de centenars de pacífics manifestants. De fets com aquest en naixerien els primers soviets «de mariners, soldats, treballadors, etc...», que en el 1918 engegarien la Revolució. Sempre hi tenim presents els mariners. En la iconografia de la desapareguda URSS aquests revolucionaris de la marina russa no hi manquen mai.

Quina va ser la responsabilitat del primer dels Nicolau Woevodsky? Senzillament la d'un ministre eficaç amb relació a dotar a la flota imperial de bons i suficients vaixells, però comandats per oficials mediocres i moltes vegades corruptes, que maltractaven les tripulacions que esdevindrien aquest bressol de futures revoltes.

El ministre Woevodsky va aconsellar al Tsar d'envoltar-se de mariners. De fet el darrer hereu del tron, l'hemofílic tsarevitx, Alexis, vestia quasi sempre uniforme de la Marina i també un mariner era el seu servent personal. Alguns d'aquests servents pagarien amb la vida

El llarg camí que començà Nicolau Woevodsky a Sant Petersburg el 1888, culminaria el 1975 a Cap Roig.

aquesta lleialtat als Romanov. En el procés de recuperació de les despulles de la família imperial que la Rússia no soviètica ha portat a terme amb cura, s'han trobat també les d'aquestes altres víctimes. En canvi les del tsarevitx no s'han identificat, fet que ha permès tota mena de fantasies com les que en el seu moment envoltaren la figura de la gran duquesa Anastàsia, que avui sabem que morí amb la seva família.

Els Woevodsky i l'aviació del Tsar

Nicolau Woevodsky, fundador de Cap Roig, també va ser un pioner de l'aviació russa. S'havia format com a oficial d'enginyers, però aviat s'adonà de les possibilitats de la nova arma i en parlà al seu padrí.

Nicolau II ha estat molt criticat pel seu sentit autocràtic de govern, mantingut durament contra el seu poble. També per la seva incapacitat militar, malgrat comandà l'exèrcit més nombrós del seu temps. Però el cert és que posà les bases, i sòlides per cert, d'una gran marina, mal dotada humanament com hem vist, però tècnicament molt ferma. I el mateix va fer amb l'aviació. Va destinar el jove Woevodsky (tenia menys de 30 anys) a l'Ambaixada russa a Londres, amb l'objectiu d'adquirir els aparells necessaris per equipar el nou exèrcit de l'aire.

Els russos podien disposar dels elements tècnics, els avions, però tornà a fallar la part humana. I no pas de part

dels pilots, valents i entusiastes, com el mateix Woevodsky, que assoliria el grau de coronel, tractament que mantindria en el decurs de la seva vida, malgrat que no queda clar si el va tenir formalment en aquells anys de guerra. És cert, en canvi, que fou distingit amb la Creu de Sant Jordi (naturalment no té res a veure amb el guardó del mateix nom que concedeix la Generalitat), les Creus d'Or, la de Vladimir IV, Santa Anna, II, III i IV i de Sant Estanislau, I, II i III, segons consta documentalment. Però un exèrcit de l'aire no s'improvisa, encara que es disposin dels diners per comprar avions. Rússia (és a dir del Tsar, en tenia prou). Però aquella jove arma aèria no va evitar les desfetes de l'exèrcit tsarista a terra i, finalment, la revolució, com tampoc va ser determinant en la guerra civil (tampoc ho seria l'aviació de l'Exèrcit Roig; encara va ser una guerra de les forces de terra).

En aquesta guerra entre russos, no cal dir que els Woevodsky es posaren al servei de l'exèrcit blanc que, després dels èxits inicials (que per cert precipitarien l'execució de la família imperial, per impedir el seu alliberament), va ser derrotat pels soviètics organitzats militarment per Lleó Trotsky.

Un episodi que no podem testimoniar amb documents (almenys no els hem localitzat) assenyalaria que Nicolau Woevodsky (el fundador de Cap Roig), davant de la imminent derrota de l'exèrcit blanc, és protegit pels soldats del regiment familiar (era habitual que les grans famílies nobles mantinguessin amb els seus recursos regiments sencers, al servei imperial, naturalment) fins que s'enlaira amb el seu aparell vers Finlàndia, territori ja independent i que el seu pare havia governat en nom del Tsar, ja mor a Ekaterimburg. El balanç de la guerra civil russa per la família Woevodsky va ser tràgic: tots els germans, tret de Nicolau, morts en combat; també altres parents. A Finlàndia es va retrobar amb el seu pare, que havia estat acollit en el país que havia governat anys enrere.

Després del divorci a Londres, abans de la revolució (s'havia casat a Rússia amb una noble) coneixerà a Dorothy Webster i plegats descobriren Cap Roig, però aquesta ja és una altra història.

Josep Víctor Gay és periodista.